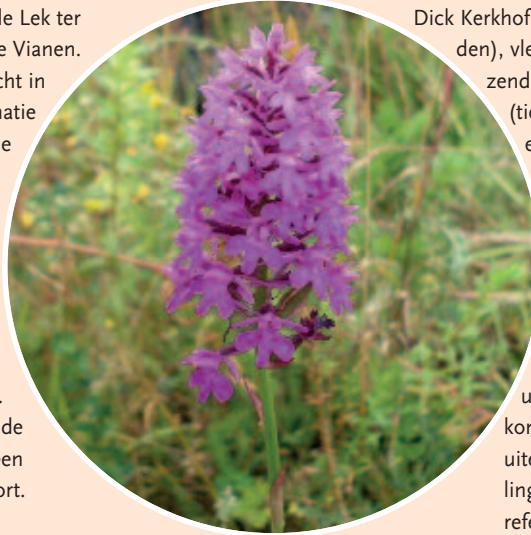

Een natte duinvallei in de uiterwaarden?

De Everdingerwaard ligt aan de zuidoever van de Lek ter hoogte van het dorp Everdingen in de gemeente Vianen. Tussen 2002 en 2008 is deze uiterwaard ingericht in het kader van 'Ruimte voor de Rivier' in combinatie met natuurontwikkeling. Waar het westen van de uiterwaard in open verbinding met de rivier staat, ligt het oostelijke deel door een kade meer geïsoleerd van de rivier. Binnen het bekaede deelgebied liggen een door rivierkwel gevoed moeras en vochtige hooilanden deels omzoomd met oud meidoornstruweel. De bodem van dit hooiland bestaat sinds het is afgegraven uit lichte zavel met zandige plekken. Na oplevering zijn deze percelen ingezaaid om de bodem direct vast te leggen. Helaas is daarbij een mengsel gebruikt dat niet in dit terrein thuishoort. De herkomst van veel vaatplanten is nu slecht achterhaalbaar. Toch is er ruim tien jaar na oplevering van het natuurgebied floristisch iets heel bijzonders aan de hand. De mosflora liet in 2012 en 2013 al zien dat er sprake is van een vochtig, kalkrijk en mesotroof systeem, met veel soorten knikmos, waaronder roodmondknikmos en kwelderknikmos. Soorten die vooral bekend waren van kuststandplaatsen. Nu ruim tien jaar na oplevering zijn de hooilanden een waar bolwerk van orchideeën. Maar liefst zeven soorten zijn tijdens verschillende inventarisaties door

Hondskruid in de Everdingerwaard
(foto: Dick Kerkhof).

Dick Kerkhof gevonden. Waar eerst rietorchis (in 2018 honderden), vleeskleurige orchis en moeraswespenorchis (duizenden) verschenen, kwam daar in 2015 de bijenorchis (tientallen) bij, gevolgd door de bosorchis in 2017 en de grote keverorchis en hondskruid in 2018. Bij de laatste drie soorten gaat het voornamelijk nog om één of enkele exemplaren. Binnen het rivierengebied is deze rijkdom aan orchideeën uniek. Tegelijkertijd is in 2018 ook het geelhartje voor het eerst waargenomen. Kruidwilg, zeeegroene zegge, vleeskleurige orchis en moeraswespenorchis breiden zich ondertussen enorm uit. Een combinatie van soorten die vooral voorkomt in natte duinvalleien, maar dus ook in de uiterwaarden thuishoort. De succesvolle ontwikkeling van dit orchideerijk nat schraalland heeft als referentie gediend voor de op handen zijnde natuurontwikkeling in een andere Utrechtse uiterwaard: de Elster Buitenwaard.

Markus Feijen Ecoloog Utrechts Landschap

Literatuur

Kerkhof, Th.B.M., 2015. Zouweboezem en Uiterwaarden Lek.

Excursieverslag Plantensociologische Kring Nederland. www.stratiotes.net [8 oktober 2018].

Landschap Noord-Holland

Onderzoek naar natte teelten en drukdrainage om bodemdaling in veengebieden te voorkomen

In het Zuiderveen tussen Zaandam en Assendelft liggen de proeflocaties van het Innovatie Programma Veen (IPV). Hier worden kansrijke oplossingen gezocht voor veenbehoud. Diverse partijen werken aan experimenten met een nieuw type agrarisch bedrijf, waarbij bodemdaling wordt tegengegaan door de veenbodem te vernatten. De snelheid van bodemdaling neemt namelijk toe en vraagt om concrete maatregelen. Het grootste deel van de veenweiden in Nederland is in gebruik door de melkveehouderij. Stoppen van de bodemdaling moet dan ook gezocht worden in een oplossing die kansen biedt aan agrariërs. Het IPV is een zoektocht naar twee vormen van duurzame landgebruik:

1. Veeveelt met een veranderend peil

Door in de zomer water te infiltreren met drukdrains, zakt de grondwaterstand niet of minder uit. Hierdoor is er veel minder veenoxidatie. Verder worden drains toegepast om de toegankelijkheid van het land voor de boer in het voorjaar te verbeteren. Ook wordt onderzocht of het verhogen van het grondwaterpeil vroeg in het voorjaar kan bijdragen aan een betere weidevogelstand.

Luchtfoto richting zuidoost met Noordzeekanaal en de havens van Amsterdam. Op de voorgrond Zuiderveen met links de graslanden met drukdrains, rond de Grote Braak het natuurdeel met nieuwe petgaten en rechts proefvelden voor de natte teelten (foto: Bas Koppers).

2. Natte teelt (paludicuur)

Bij natte teelten worden gewassen geteeld met het waterpeil boven het maaiveld waardoor de bodemdaling maximaal geremd wordt. Uit de marktverkenning blijkt dat sommige teelten een goed economisch rendement op kunnen leveren. Er worden teelten uitgevoerd met veenmos, grote kroosvaren (*Azolla filiculoides*) en grote en kleine lisdodde.

Markt en ketenvorming

Het IPV stopt niet bij het onder de knie krijgen van natte teelten of besturen van drukdrains.

De proef kan alleen slagen als er een afzet op de consumentenmarkt kan worden gevormd. Voor sommige producten is al volop potentiële afzetmarkt, zoals isolatieplaten en multiplex uit lisdodde voor de duurzame bouwmarkt.

Het bedrijfsleven wordt daarom actief betrokken

bij het IPV. Interessant is de benutting van lisdodde of *Azolla* als veevoer in plaats van Zuid-Amerikaanse soja.

Zie voor deelnemende partijen: www.innovatieprogrammaveen.nl

Het programma is financieel mogelijk gemaakt door Provincie Noord-Holland, Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en Gebiedscommissie Laag Holland. **Roel van Gerwen**, projectmanager Landschap Noord-Holland